

İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM ÖNCÜLERİ

- MATEMATİK -

PROJE EDITÖRÜ: MEHMET AZİMLİ

Kitap Editörü: Ayşe Kökcü

İLİMYURDU YAYINCILIK: 185

İnceleme-Araştırma

İslam Medeniyetinde Bilim Öncüleri Serisi - 5

ISBN: 978-605-2339-51-0

Kitabın Adı

İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM ÖNCÜLERİ / MATEMATİK

Proje Editörü

Mehmet Azimli

Kitap Editörü

Ayşe Kökcü

Haziran 2021

İç Düzen

İlimyurdu Yayıncılık

Kapak Tasarımı

Yunus Karaaslan

Baskı-Cilt

Enes Basın Yayın ve Matbaacılık Ltd. Şti.

Litros Yolu Fatih Sanayi Sitesi No: 12/210 Topkapı/İstanbul

Tel: 0212 501 47 63 Sertifika No: 45822

ilimyurdu

Yayıncılık ve eğitim hizmetleri Ltd. Şti.

Molla Gürani Mh. Akkoyunlu Sk. No: 36 Fındıkzade-Fatih / İSTANBUL

Tel: 0212 533 05 35 Faks: 0212 631 53 69

www.ilimyurdu.com info@ilimyurdu.com

Sertifika No: 45032

Bu eserin tüm yayın hakları İlimyurdu Yayıncılık ve Eğitim Hiz. Ltd. Şti'ne aittir.
Eleştirel makale ve dergilerde yapılacak kısa alıntılar dışında, bu kitabın bir kısmı veya tamamını, yayıncının izni olmadan yayınlanamaz.

mana
YAYINLARI

2021

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Öklidis:

150114

01 Aralık 2021

İBRAHİM ÖKLİDİSİ (980)

Ecem Çetinkaya^(*)

"Hesab-ı Hindi'nin Yayılmasını Sağlayan Âlim."

Hayatı

Öklidis bir isim olmaktan çok, Öklid'in *Elementler*'ini çoğaltıp, satanlara verilen bir lakaptır. Bu sebepten ötürü onun hayatını Öklid'in eserlerini çoğaltarak kazandığı anlaşılabilir. Öklidis'in bu nisbeyle anılmasının bir başka sebebi olarak Öklid'in eserlerine iyi derecede vakıf olması ve bunu öğrencilerine aktarması olduğunu düşünenler de vardır. Keza Öklidis'in *Kitâbü'l-Hisâbi'l-Hindî* isimli çalışmasının üçüncü bölümü, Öklid konusunda verdiği derslerde öğrencilerinin sorduğu sorulara verdiği cevaplardan oluşmuştur. 920 yılında Şam'da doğan Öklidis'in 980 yılında vefat ettiği tahmin edilmektedir. Maalesef âlimin hayatına dair bilgiler bu kadardır.

Çalışmaları ve Düşünceleri

Bilinen en önemli eseri 952 yılı civarında Şam'da tamamladığı *Kitâbü'l-Fusûlî'l-Hisâbi'l-Hindî* dir. Aslı kayıp olan 230 sayfalık el yazmasının bilinen tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Dört bölümden oluşan eser, ondalık kesirler hakkında yazılmış İslâm matematiğinin en eski eseri olarak bilinir. İlk bölümde Hint sayı sisteminin özelliklerinden ve rakamlarından bahseder. Tam sayı ve kesirlerde toplama, çıkarma, çarpma ve bölme işlemleri ondalık ve altmışlık taban üzerinden yapılır. Eserde sadece tam ve kesirli sayıların bölme işlemlerine değil; derece, dakika ve saniye gibi birimlerle altmışlık taban bağlamında bölme işlemlerine de yer verilir. Hârezmi (850) gibi bu işlemleri hem altmışlık

* YL Öğr., Çankırı Karatekin Ü. SBE, Felsefe ABD, ecemcetinkaya187@gmail.com.